

свідчить, що реально відбувається стрімка спадна тенденція обсягів фінансування і фактично припинення бюджетного фінансування.

Скорочуються частка аграрного бюджету у державному бюджеті, обсяги видатків на профільне міністерство, видатки на програми розвитку і взагалі не фінансуються окремі програми, задекларовані у Державній цільовій програмі розвитку. Так, загальний бюджет на 2015 рік складає лише 2341,09 млн грн, або 31% обсягів бюджету 2010 року. У попередньому 2014 році рівень планових показників бюджету проти 2010 року становив 41,5%. Видатки на апарат скорочуються ще більшими темпами, у 2015 році їх рівень становив 16,6% бюджету 2010 року.

У структурі видатків 2012 року значну питому вагу займала програма держпідтримки садівництва і хмелярства – 23,3%, забезпечення діяльності Аграрного фонду – 19,2%, держпідтримка тваринництва – 17,9%. Для 2014 року характерна зміна структури програм, майже припинено фінансування галузі рослинництва, на підтримку тваринництва виділено 65%, на забезпечення діяльності Аграрного фонду 20%. Фінансування екологічних та соціальних програм здійснювалось по залишковому принципу за дуже незначними бюджетами.

Таким чином, державна підтримка розвитку сільського господарства знаходиться у стані перманентного реформування, оскільки не цілком забезпечує належне стимулювання виконання завдань аграрної політики, не сприяє формуванню оптимальної системи ефективності. Окрім того, даються взнаки значні перекоси та деструктивні зрушення в сучасній економіці України, що ускладнює наповнення доходної бази бюджету, і відповідно, обсяг видатків за програмами.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.10.2015). – Назва з екрану.
2. Державне казначейство України [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index> (дата звернення: 17.10.2015). – Назва з екрану.
3. Тулуш Л.Д. Державна фінансова підтримка сільського господарства за рахунок спеціальних режимів оподаткування [Текст] / Тулуш Л.Д. // Сучасні проблеми та перспективи міжнародної інтеграції аграрного сектору економіки України: Збірник матеріалів П'ятнадцятих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. – К.: ННЦ ІАЕ, 2015. – С. 580-586.

Стемковська Ірина
старший викладач
Стемковський Віталій
магістрант

ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
м. Бережани, Україна

ДО ПИТАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДОБРОВІЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ВРОЖАЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Предметом широких дискусій, незважаючи на формальне його вирішення в Законі України «Про страхування» є доцільність запровадження обов'язкового страхування певних сільськогосподарських культур.

Головний аргумент на користь обов'язкового страхування полягає в тому, що обов'язковість є необхідною умовою для отримання державної підтримки страхування. Проте світовий досвід показує, що різноманітні програми державної підтримки страхування аграрного виробництва працюють у різних країнах світу, де страхування є добровільним.

Звичайно, обов'язкове страхування має певні переваги з точки зору функціонування страхової системи. Зокрема, всеохоплюючий характер обов'язкової системи дозволив би нівелювати ризики в межах території України, оскільки сільськогосподарські культури перебувають у різних кліматичних умовах. Однак ця перевага є водночас і недоліком з точки зору забезпечення прав суб'єктів господарювання в ринковій економіці. Оскільки існують райони, де виробництво не зазнає серйозних коливань та втрат через природні катаклізми, то вимога до всіх господарств здійснювати страхування своєї виробничої діяльності означає примусовий перерозподіл коштів від одних господарств до інших, тобто є прихованим субсидуванням одних підприємств іншими. Більш широке покриття страхуванням території України, звичайно, матиме свої переваги, але досягати цього потрібно не шляхом запровадження обов'язкового страхування, а шляхом створення привабливих умов страхування для сільськогосподарських виробників та розвитку конкуренції між страховими компаніями.

Ми схилиємось до думки, що до питання обов'язкового страхування треба підходити дуже обережно, адже це кийок з двома кінцями. З одного боку, це крок уперед, а з іншого – можливий тягар для господарств, які або не готові, або не розуміють, як треба працювати зі страховими компаніями. Ті тарифи, які існують сьогодні в багатьох страхових компаніях, можна назвати просто демпінговими: вони ведуть до того, що страховики в жодному разі не виконують своїх зобов'язань. А оскільки страхові тарифи занижкі, банки беруть завищену заставу під свої кредити. Вводячи обов'язкове страхування сільськогосподарських ризиків, Кабінет Міністрів України буде, безумовно, визначати особливі умови ліцензування страхових компаній, особливі умови проведення обов'язкового

страхування, а також тарифи. Але тут існує певна небезпека: якщо підхід до обґрунтування тарифів буде загальний, то страховики дуже ризикуватимуть не виконати своїх зобов'язань перед клієнтами.

Доцільно відмітити, що у більшості країн Західної Європи застосовується виключно добровільна форма страхування ризиків у рослинництві. При цьому страхові поліси купують майже всі фермери.

Щодо добровільного страхування в Україні, то його розвиток відбувається вкрай повільно. На думку страхових компаній, які працюють на страховому ринку України, страхування сільськогосподарського виробництва є ризикованішим та затратнішим видом страхування, порівняно з іншими видами. Підвищена ризикованість страхування врожаю полягає в тому, що в разі настання страхового випадку, скажімо, стихійного лиха, втрат можуть зазнавати не лише окремі страхувальники, а й цілі території. Отже, кількість звернень щодо отримання відшкодування може бути надто великою й негативно відобразатись на фінансовому стані страхової компанії.

Можна сподіватися, що в далекій перспективі в Україні страховий захист сільськогосподарських товаровиробників також здійснюватиметься виключно на добровільних засадах. З поліпшенням фінансового становища сільськогосподарських підприємств почнуть, напевно, створюватися й товариства взаємного страхування.

Добровільність участі в страхуванні є одним із базових принципів при страхуванні ризиків сільськогосподарського виробництва в розвинених країнах, оскільки обов'язковість призводить до викривлення стимулів поведінки обох сторін страхового процесу. Рішення про запровадження в Україні обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур варто переглянути, адже в Україні є як позитивний, так і негативний досвід обов'язкового страхування врожаю.

Імовірно, страховики будуть виступати за обов'язковість страхування врожаю сільськогосподарських культур. Це дасть можливість зменшити їм ризики шляхом територіального розподілу ризику, накопичити страхові фонди, знизити тарифні ставки, а також збільшити їх прибутки за рахунок масовості. Але такий підхід має і певні недоліки: суперечить реалізації ідеї вільного підприємництва, яка декларована державою; вимагає значних бюджетних витрат; фінансує збитки господарств, які перебувають у зонах з високим ризиком, за рахунок господарств, які знаходяться в зоні невисокого ризику і не потребують страхування [2, с. 28].

Тому, страхування врожаю має бути добровільним. Держава повинна створити сприятливі умови для розвитку страхування врожаю, які б були привабливими і для сільгоспвиробника, і для страховика.

Ми схилиємось до думки Мниха М.В., який вважає, що запровадження обов'язкового страхування врожаю сільськогосподарських культур в Україні не є доцільним. Такий захід не може розглядатись ні як спосіб організації державної підтримки доходів сільськогосподарських виробників, ні як засіб стимулювання їх до участі у страхуванні. Як спосіб організації державної підтримки він не є ефективним, оскільки державні кошти використовуються не там, де в цьому є

реальна потреба та зацікавленість обох сторін страхового процесу, а за принципом масового охоплення виробників страхуванням. Щодо стимулювання сільськогосподарських виробників до страхування ризиків їхнього виробництва, то запровадження обов'язкового страхування матиме скоріше зворотній ефект: замість формування розуміння необхідності страхування, він сприятиме наростанню невдоволення виробників, які сприйматимуть його як додатковий податок та обмеження їхнього права вибору, що є одним із фундаментальних принципів демократії та ринкової економіки [1, с. 233].

На нашу думку, інтерес в аграріїв до добровільного страхування можна визвати через бюджетну компенсацію частини страхових внесків. Це означає, що у сільськогосподарському страхуванні обов'язково повинна брати участь держава. Роль її повинна зводитися до забезпечення таких заходів: субсидування сільгоспстрахування в обсязі не менше 50%; перестраховання ризиків, які страховики не мають змоги покрити; надання довгострокових кредитів дрібним і середнім фермерам; встановлення прямих санкцій за несплату страхових внесків; тісна співпраця державних органів із міжнародними фінансовими організаціями.

Очевидно, що економічну вигоду від страхування агровиробники відчують тоді, коли вони матимуть змогу виконати свої зобов'язання, а держава передбачить у бюджеті кошти для компенсації страхових платежів.

Таким чином, ми вважаємо за необхідне впровадження системного підходу до розвитку страхування в аграрному секторі із активною участю держави у розвитку системи добровільного страхування сільськогосподарської продукції при максимальному використанні приватного сектора.

Список використаних джерел

1. Мних М.В. Страхування в Україні: сучасна теорія і практика [Текст] / М.В. Мних. – К.: Знання України, 2006. – 284 с.
2. Ничипорук О. Перспективи розвитку страхування врожаю сільгоспкультур [Текст] / О. Ничипорук // Пропозиція. – 2001. – №4. – С. 28-29.

